

ละครชาตรีที่แสดง ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นางอมรา กล้าเจริญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชานาฏยศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-817-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16974815

LAKORN CHA-TREE IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA

Mrs. Amara Klamcharoen

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Dance

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-583-817-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ละครชาตรีที่แสดง ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย นางอมรา กล้าเจริญ

ภาควิชา นาฏยศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์

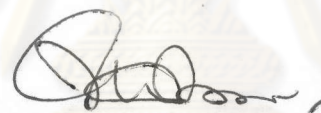

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์จรรมนง แสงวิเชียร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสนอง วงษ์สิงห์ทอง)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานาญ รอดเหตุภัย)

อมรา กล้าเจริญ : ละครชาตรีที่แสดง ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (LAKORN CHA-TREE
IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์,
273 หน้า. ISBN 974-583-817-9

การศึกษาเรื่อง ละครชาตรีที่แสดง ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.2535-2537 เป็นงาน
วิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ที่มุ่งเน้นความรู้เกี่ยวกับลักษณะของละครชาตรี ซึ่งแพร่หลายอยู่ในจังหวัดพระนคร-
ศรีอยุธยาทั้งในอดีตและปัจจุบัน วัตถุประสงค์ที่สำคัญของงานวิจัยนี้ เพื่อทราบประวัติความเป็นมา ขั้นตอนของ
การแสดง องค์ประกอบสำคัญของวิธีการแสดง พิธีกรรมในการแสดงและสถานภาพของอาชีพแสดงละครชาตรี
กระบวนการวิจัยที่สำคัญ คือ เก็บข้อมูลโดยการสังเกต จดบันทึกวิธีการแสดงละครชาตรีของคณะ
ต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่าง พ.ศ.2535-2537 สัมภาษณ์หัวหน้าคณะละคร ผู้แสดง ผู้ชม
และเจ้าภาพ

การวิจัยพบว่า ละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ใช่ละครชาตรีของเดิม ก่อนเสีย
กรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 แต่เป็นการแสดงที่นำเข้ามาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาภายหลัง คือประมาณ
200 ปี ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพวกละครที่ย้ายถิ่นฐานมาจากนครศรีธรรมราช การแสดงละครชาตรี
มี 2 ส่วนที่สำคัญ คือ พิธีกรรมก่อนการแสดง และการแสดงละคร พิธีกรรมในละครชาตรี ที่สำคัญคือ การ
ปลุกโรง การร้องประกาศหน้าบท การรำถวายมือ การตั้ง เครื่องสังเวช การลา เครื่องสังเวช และ
การลาโรง ส่วนการแสดงละครมีสภาพเป็นละครชาตรี และมีลักษณะผสม ละครนอก ละครพันทาง และลิเก
ปัจจุบันนี้จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีละครชาตรี 9 คณะ มีผู้แสดงรวมทั้งสิ้นประมาณ 150 คน มีอายุระหว่าง
5 ปี ถึง 84 ปี ผู้แสดงส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... นาฏยศิลป์
สาขาวิชา..... นาฏยศิลป์ไทย
ปีการศึกษา 2536.....

ลายมือชื่อนิติ..... อมรา กล้าเจริญ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

#C580011 : MAJOR THAI DANCE

KEY WORD:

LAKORN CHA-TREE / AYUTTHAYA

AMARA KLAMCHAROEN : LAKORN CHA-TREE IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA :

THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SURAPONE VIRULRUK, Ph.D. 273 PP.

ISBN 974-583-817-9

The study of Lakorn Cha-Tree at in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province during 1992-1994 is a research with descriptive analysis. It aims at analysing the characteristics of Lakorn Cha-Tree which has been prevailing in the province from the past to the present time. The main objectives are to learn about Lakorn Cha-Tree historical development in this province, its performance sequence, elements, rituals and professional status.

The research methodology is to observe and record the Lakorn Cha-Tree performances within Phra Nakhon Si Ayutthaya Province during 1992-1994; is interview heads of Lakorn Cha-Tree companies performers, audience and patrons.

The research found that Lakorn Cha-Tree at Phra Nakhon Si Ayutthaya Province dose not derive from dance drama prior to the 2nd Fall of Ayutthaya. But it is the style that probably came to the province about 200 years ago during the Ratanakosin era by the performers from Nakhon Si Thammarat in the South.

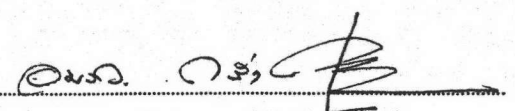
There are two important parts in Lakorn Cha-Tree, pre performance rite and play proper. Significant rites are theatre building, guru invocation, dance offering, offerings presentation, removing the offerings, and closing ceremony. The performance is in the style of Lakorn Cha-Tree with the mixture of Lakorn nok, Lakorn panthang, and Likay in Ayutthaya Province today. There are nine Lakorn Cha-Tree companies and comprise about 150 performers with age ranges from 5 to 84 years old and most of them are female.

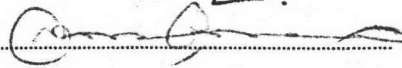
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา นาฏยศิลป์.....

สาขาวิชา นาฏยศิลป์ไทย.....

ปีการศึกษา 2536.....

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณา และความอนุเคราะห์ จาก
คณาจารย์ท่านผู้รู้ และผู้ที่เกี่ยวข้องอีกหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ
ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ให้
ความกรุณาเอาใจใส่ แนะนำ แก้ไข วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา และขอกราบ
ขอบพระคุณท่านคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ อาจารย์จรรยา นง แสงวิเชียร
ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสนอง วงษ์สิงห์ทอง และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย ที่ท่านได้กรุณาให้ข้อแนะนำ คำอธิบาย อันเป็นประโยชน์แก่
การเขียนวิทยานิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านวิทยากรท้องถิ่น หัวหน้าคณะละครใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นางสร้อยทอง มีชูโกชน์ นางอุดม กระจ่างโชติ
นางโกตี กระจ่างโชติ นางทองห่อ เสถียรอรชร นางราตรี กุลบท นางจินดา
เสถียรอรชร นางสาวธิดา สาสาร นายจะเด็จ สาสาร นายประทิน มีชูโกชน์
นางบิ่งอร บีนอบเนียม นางบิ่งเอิญ วงศ์กฤษ และนักแสดงอีกหลายท่านที่มีได้เอ่ย
นามใน ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ความร่วมมือ ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
และที่มาของละครชาตรี ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตลอดจนให้ความสนใจถึง
วิธีการแสดงละครชาตรี ที่มีสืบต่อ ๆ กันมา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

อนึ่ง ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้รับความสะดวกอย่างยิ่งในการติดต่อ
เข้าค้นคว้าหนังสือและเอกสารต่างๆ จากหอสมุดแห่งชาติ หอสมุดคณะอักษรศาสตร์
หอสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ และหอสมุดสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผู้เขียน
ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์และเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน มา ณ ที่นี้

และสุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและตำราต่างๆ
ที่นำมาใช้อ้างอิง ค้นคว้า ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณ อีก
หลายท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณ
และขอบคุณทุก ๆ ท่านมา ณ โอกาสนี้

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ

บทที่

1. บทนำ

- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 5
- ขอบเขตการวิจัย..... 6
- ค่าจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย..... 6
- วิธีดำเนินการวิจัย..... 8
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ..... 9

2. บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- 10

3. ประวัติและที่มาของละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- สภาพทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา..... 19
- ที่ตั้งและอาณาเขต..... 19
- ลักษณะภูมิประเทศ..... 20
- การปกครองและประชากร..... 21
- สภาพเศรษฐกิจ..... 21

สารบัญ

หน้า

- การคมนาคม.....	22
- สถานที่สำคัญของชุมชน.....	23
- การอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรม.....	24
- มหรสพ.....	24
- งานประเพณี.....	25
- ประวัติละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	26
- คณะสร้อยทองหิรัญ.....	33
- คณะอุดมศิลป์กระจ่างโชติ.....	39
- คณะชิตา ณ บางไทร.....	44
- คณะจะเด็จดาวเด่น.....	49
- คณะราตรีศิลป์.....	52
- คณะศรีจันทร์นาฏศิลป์.....	56
- คณะศรีประภาพร.....	58
- คณะสุเทพบรรเทิง.....	60
- คณะบังเอิญหลานสร้อยทอง.....	62
- ประวัติบุคคลในวงการละครชาตรี.....	64
- นางสร้อยทอง มีชูโกชน์.....	65
- นางอุดม กระจ่างโชติ.....	68
- นางราตรี กลบท.....	69
- นางจินดา เสถียรอรธร.....	71
- นางสาวชิตา สาสาร.....	72
- นายจะเด็จ สาสาร.....	74

4. พิธีกรรมในละครชาตรี	
- พิธีกรรมก่อนการแสดงละครชาตรี.....	77
- การปลุกโรง.....	77
- การตั้งเครื่องสังเวชบูชา.....	81
- การบูชาครู.....	83
- การโหมโรง.....	86
- การร้องประกาศหน้าบท.....	87
- การรำถวายมือ.....	89
- การร้องเชิญครู.....	91
- ตัวอย่างบทร้องเชิญครู.....	92
- การรำซัดเบิกโรง.....	96
- พิธีกรรมก่อนพักการแสดง.....	99
- การลาเครื่องสังเวช.....	99
- พิธีกรรมหลังจากเลิกการแสดง.....	102
- พิธีลาโรง.....	102
5. การแสดงละครชาตรี	
- การเปิดเรื่อง.....	104
- การดำเนินเรื่อง.....	106
- การปิดเรื่อง.....	109
- องค์ประกอบสำคัญของการแสดงละครชาตรี.....	109
- ผู้แสดง.....	109
- บทละคร.....	113
- การใช้เวที.....	118

- การใช้ท่ารำ.....	120
- การรำตีบท.....	120
- การรำขีดท่า.....	122
- การรำหน้าพาทย์ชาตรี.....	125
- ดนตรีประกอบการแสดง.....	126
- เพลงประกอบการแสดง.....	128
- เพลงโหมโรง.....	128
- เพลงหน้าพาทย์.....	128
- เพลงร้อง.....	129
- การบอกบท.....	130
- การแต่งกาย.....	132
6. สถานภาพการประกอบอาชีพละครที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
- ลักษณะการจัดการแสดง.....	138
- โอกาสที่แสดง.....	138
- การแสดงเพื่อแก้บน.....	138
- รำถวายมือเป็นยก.....	139
- แสดงเป็นละคร.....	139
- การแสดงเป็นมหรสพ.....	142
- การติดต่อหาละคร.....	143
- ผู้แสดง.....	144
- ฤดูกาลในการแสดง.....	145
- รูปแบบการแสดงละคร.....	146
- คนดู.....	148

สารบัญ

หน้า

7. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
- บทสรุป.....	151
- ข้อเสนอแนะ.....	153
บรรณานุกรม.....	154
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. ภาพเกี่ยวกับข้อมูล.....	159-233
ภาคผนวก ข. ตัวอย่างบทละคร.....	234-273
ประวัติผู้เขียน.....	274

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

หน้า

1.	ภาพแผนที่เกาะเมืองอยุธยาปัจจุบัน.....	159
2.	ภาพแผนที่สิ่งเขปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	160
3.	ภาพแผนที่สิ่งเขปอำเภอพระนครศรีอยุธยา.....	161
4.	ภาพแผนที่สิ่งเขปอำเภอบางไทร.....	162
5.	ภาพสัมภาษณ์นายไพฑูรย์ ชาวมาลา.....	163
6.	ภาพสัมภาษณ์นายเฉลียว ยังประดิษฐ์.....	164
7.	ภาพสัมภาษณ์นางทองหล่อ เสถียรอรรรถ.....	165
8.	ภาพศีรษะพรานบุญของคณะอุดมศิลป์กระจำังโชติ.....	166
9.	ภาพนางสร้อยทอง มีชูโกชน์.....	167
10.	ภาพนางอุดม กระจำังโชติ.....	168
11.	ภาพนางทองหล่อ เสถียรอรรรถ.....	169
12.	ภาพนางราตรี กุลบท.....	170
13.	ภาพนางจินดา เสถียรอรรรถ.....	171
14.	ภาพนางสาวธิดา สาสาร.....	172
15.	ภาพนายจะเด็จ สาสาร.....	173
16.	ภาพบุคคลที่มีความสำคัญต่อการสืบสานการละครของอยุธยา.....	174
17.	ภาพนางปราง มีชูโกชน์.....	174
18.	ภาพนางสีงวาล กระจำังโชติ.....	174
19.	ภาพนางสารภี ดนตรีไทย.....	175
20.	ภาพนายจงกล กระจำังโชติ.....	175
21.	ภาพนายชุ่ม สมหาร.....	176
22.	ภาพบทละครเก่าของคณะอุดมศิลป์กระจำังโชติ.....	177

23.	ภาพการผูกโรงละครชาติรีแบบโบราณ.....	178
24.	ภาพนายโรงมัดดอกสามเส้นกึ่งมะยมกับเสากลางโรง.....	179
25.	ภาพการจัดตั้งศาลเพียงตาวางเครื่องสังเวศ.....	180
26.	ภาพการแต่งกายขึ้นเครื่องตัวพระ.....	181
27.	ภาพการแต่งกายขึ้นเครื่องตัวนาง.....	182
28.	ภาพการแต่งกายตัวตลกหรือตัวเบ็ดเตล็ด.....	183
29.	ภาพนางตลาดในบทของนางแก้วหน้าม้า.....	184
30.	ภาพนางตลาดในบทของนางยักษ์.....	185
31.	ภาพนางตลาดในบทของนางวิฬาร์.....	186
32.	ภาพการโหมโรงด้วยวงปี่พาทย์ชาติรี.....	187
33.	ภาพโน้ตสากลแสดงทำนองและจังหวะเพลงเข็ว.....	188
34.	ภาพโน้ตสากลแสดงทำนองและจังหวะเพลงช้า.....	189
35.	ภาพโน้ตสากลแสดงทำนองเพลงเร็ว.....	190
36.	ภาพร่ำถวายมือของคณะสร้อยทองหิรัญ.....	191
37.	ภาพดนตรีและลูกคู่บรรเลงรับและร้องรับการร้องเชิญครู.....	192
38.	ภาพนายโรงร้องเชิญครูและร่ำตามบทร้อง.....	193
39.	ภาพโน้ตแสดงทำนองและจังหวะเชิญครูและร่ำซัดเบิกโรง.....	194-195
40.	ภาพร่ำซัดเบิกโรงชาติรีนางสร้อยทอง มีชูโกชน.....	196-201
41.	ภาพร่ำซัดเบิกโรงชาติรีนางทองหล่อ เสถียรอรชร.....	202-204
42.	ภาพตัวตลกหรือตัวเบ็ดเตล็ดออกมานำเรื่องของการแสดง.....	205
43.	ภาพละครชาติรีเรื่องรถเสน.....	206
44.	ภาพตัวละครยกลาเครื่องสังเวศ.....	207
45.	ภาพพิธีกรรมเมื่อจะเลิกแสดงที่เรียกว่าลาโรง.....	208
46.	ภาพการวางท่าร่ำในละครชาติรีแบบที่ 1.....	209-210

47.	ภาพการวางท่ารำในละครชาติรึแบบที่ 2.....	211
48.	ภาพรำถวายมือที่วิหารหลวงพ้อมงคลพิตร.....	212
49.	ภาพรำถวายมือหน้าพระประธานหลวงพ้อขาว.....	213
50.	ภาพรำถวายมือแก่นันทศาลเจ้าแม่ตันจันทรเจ้าแม่กวนอิม.....	214
51.	ภาพรำถวายมือหน้าศาลพระพรหม.....	215
52.	ภาพรำถวายมือหน้าหลวงพ้อน้อย.....	216
53.	ภาพแสดงรำถวายมือและรำแก่นันทบ้านเจ้าภาพ.....	217
54.	ภาพการแสดงละครแก่นันทของคณะสุเทพบรรเทิง.....	218
55.	ภาพรำถวายมืองานฉลองหลวงพ้อจง.....	219
56.	ภาพร้องเชิญครูและช้ดเบิกโรงชาติรึโดยธิดา สาสาร.....	220
57.	ภาพการแสดงละครชาติรึของคณะสร้อยทองหิรัญ.....	221
58.	ภาพการแสดงละครชาติรึผสมละครนอกของคณะสร้อยทองหิรัญ.....	222
59.	ภาพการแสดงละครนอกของคณะอุดมศิลป์กระจ่างโชติ.....	223
60.	ภาพการแสดงละครนอกของคณะจะเด็จดาวเด่น.....	224
61.	ภาพการแสดงละครของคณะอุดมศิลป์กระจ่างโชติ.....	225
62.	ภาพฉากละครของคณะจะเด็จดาวเด่น.....	226
63.	ภาพการแสดงละครพื้นทางของคณะจะเด็จดาวเด่น.....	226
64.	ตัวอย่างบทละครสมุดข่อย เรื่องมโนห์รา.....	227
65.	ตัวอย่างบทละครสมุดข่อย เรื่องพิณสวรรค์.....	228
66.	ตัวอย่างบทละครสมุดลายมือ เรื่องวงษ์สวรรค์-จันทวาด.....	229
67.	ตัวอย่างปกหนังสือวัดเกาะ เรื่องพระรถ.....	230
68.	ตัวอย่างหนังสือวัดเกาะหน้าใน.....	231
69.	ตัวอย่างหนังสือวัดเกาะ เรื่องแดงอ่อน.....	232
70.	ตัวอย่างหนังสือวัดเกาะหน้าใน.....	233